

Graham Greene en François Truffaut: Voetnoot bij een film

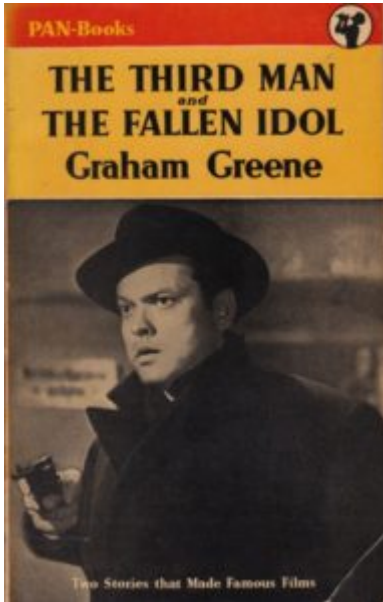
Truffaut als Ferrand en Graham Greene als Henry Graham in Je vous présente Pamela in La Nuit américaine

In 2013 maakte *Rozenberg Quarterly* melding van een [amateurfilmje](#) waarin de schrijver Graham Greene te zien is tijdens zijn verblijf in Congo in 1959.

Nauwelijks bekend is echter dat Graham Greene ook in een speelfilm een - weliswaar minimaal - rolletje heeft. Zelfs de regisseur van die film, François Truffaut, was er niet van op de hoogte dat Greene zijn figurant was.

Verfilmingen

De Britse schrijver Graham Greene (1904-1991), auteur van zesentwintig romans, diverse toneelstukken en enkele reisverhalen, was een groot filmliefhebber. Er bestaan maar liefst 66 films die gebaseerd zijn op werk van Greene. Sommige van zijn romans werden meerdere keren verfilmd, zoals de thriller *This Gun for Hire* (1936) waarvan zelfs vijf verschillende filmversies bestaan. Ook schreef hij tien filmscenario's - sommige gebaseerd op zijn eigen werk - waarvan de verfilmingen van *Our Man in Havana* (1959) en *The Third Man* (1949) de bekendste zijn. De regisseur van deze beide films was de Brit Carol Reed. Greene vond hem een prettige regisseur om mee samen te werken en een van de weinigen die het werk

van Greene naar zijn wens naar het doek wist over te brengen. *The Third Man* is vooral bekend geworden dankzij de rol van Orson Welles als de penicillinesmokkelaar Harry Lime.

Filmcriticus

Voor de Tweede Wereldoorlog was Greene enkele jaren filmcriticus voor de Engelse tijdschriften *The Spectator* en *Night and Day*. Hij was een groot liefhebber van hard-boiled detectieveromans en films, zoals het werk van auteurs als Dashiell Hammett en Raymond Chandler en de detectieveromans en verfilmingen van de boeken van Erle Stanley Gardner over de advocaat Perry Mason. Voor de films van Alfred Hitchcock kon hij echter geen enkele waardering opbrengen. Hij vond ze volstrekt onrealistisch en benoemde ze als 'een aaneenschakeling van kleine melodrama's.' De enige film van Hitchcock die hij het aanzien waard vond was *Sabotage* uit 1936, losjes gebaseerd op de roman *The Secret Agent* van Joseph Conrad.

François Truffaut (1932-1984)

Hitchcock

De Franse regisseur François Truffaut (1932-1984) daarentegen was een groot bewonderaar van Hitchcock. In 1962 voerde hij een week lang gesprekken met Hitchcock waarin beide regisseurs chronologisch alle films van Hitchcock bespraken. Hitchcock vertelde de ontstaansgeschiedenis van zijn films, gaf technische details en legde uit hoe hij bepaalde scènes had gedraaid. De gesprekken resulteerden in het boek *Le cinéma selon Alfred Hitchcock*, nog steeds een van de betere analyses van Hitchcockfilms. Hitchcock vond het plezierig geïnterviewd te worden door een kenner van zijn werk in plaats van oppervlakkige vragen van de zoveelste slecht geïnformeerde journalist te moeten beantwoorden. Truffauts suspense film *La Mariée était en noir* (1968) is duidelijk een hommage aan Hitchcock.

Nouvelle Vague

Graham Greene en François Truffaut hebben gemeen dat ze allebei filmcriticus zijn geweest. Truffaut schreef voordat hij ging regisseren besprekingen voor het Franse tijdschrift *Le Cahier du Cinéma*. Zijn debuutfilm *Les quatre cents coups* (1959) sloeg destijds in als een bom. Met regisseurs Jean-Luc Godard, Claude Chabrol, Eric Rohmer, Agnès Varda en anderen, wordt hij gerekend tot de Nouvelle Vague. In de jaren vijftig en zestig weken deze filmers met hun werkwijze fundamenteel af van de tot dan toe heersende filmtradities. Hun aanpak was niet gebaseerd op van te voren geprogrammeerde scènes en dicht getimmerde scenario's, maar ging uit van experiment en improvisatie tijdens de opnames, in camerawerk, chronologie, *editing* en soundtrack.

De set van Je vous présente Pamela in La Nuit américaine

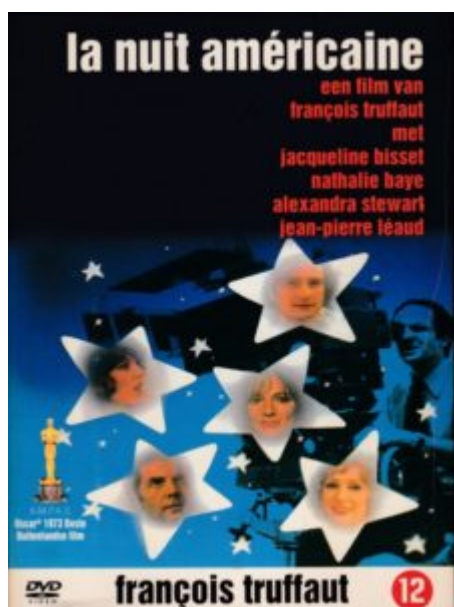
Film in een film

Na onder meer inmiddels klassiek geworden films als *Jules et Jim* (1962) en *Fahrenheit 451* (1966) maakte Truffaut in 1973 *La Nuit américaine*, met als

Engelse titel *Day for Night*.

Beide titels verwijzen naar de techniek waarbij door middel van een filter, overdag opgenomen scènes kunnen doorgaan voor scènes die zich 's nachts afspelen. Met die titel greep Truffaut terug op een van de basisprincipes van de Nouvelle Vague, namelijk de kijker laten beseffen dat hij naar een film kijkt, en niet naar een gesuggereerde echtheid zoals die door Hollywood wordt voorgeschoteld.

In *La Nuit américaine* etaleert Truffaut zijn liefde voor film en film maken. Het is een film in een film. We volgen de opnames van de speelfilm *Je vous présente Pamela*, geregisseerd door Ferrand, gespeeld door Truffaut zelf. Door zowel acteurs, cameramannen, technici, scriptgirl en anderen op de set en daarbuiten te volgen, creëert Truffaut een mix van scènes binnen scènes, lopen verhaallijnen van de te maken film over in gebeurtenissen daarbuiten en andersom. De kijker wordt meerdere malen op het verkeerde been gezet, wanneer een op het eerste gezicht gespeelde filmscène realiteit blijkt te zijn, en vice versa. Enkele acteurs in *La Nuit américaine* zijn tevens de acteurs in *Je vous présente Pamela*, rollen van technici bij *Je vous présente Pamela* worden gespeeld door de technici van *La Nuit américaine*. Relaties en ruzies op de filmset en daarbuiten dragen bij tot een mengeling van de fictie van *Je vous présente Pamela* en de realiteit van *La Nuit américaine*. Maar welke realiteit, is de vraag. Want ook *La Nuit américaine* is immers fictie. De realiteit is de werkelijkheid van François Truffaut die een film maakt over film maken.

Citizen Kane

Truffaut kon het niet nalaten meerdere verwijzingen naar zijn eigen leven en films in het verhaal van *La Nuit américaine* te verwerken. Zo zien we in een flashback in zwart/wit hoe de kwajongen Ferrand uit een bioscoop filmstills van de film *Citizen Kane* steelt. De scène is vrijwel identiek aan een scène uit Truffauts autobiografische debuutfilm *Le Quatre cents coup*, waarin een jonge Antoine Doinel (het alter ego van Truffaut) hetzelfde doet. En wanneer Ferrand in het voorbijgaan een postpakketje opent, bevat dat

Amerikaanse filmtijdschriften over regisseurs Alfred Hitchcock, Howard Hawks, Ernst Lubitsch en anderen: een verwijzing naar Truffauts eigen

inspiratiebronnen.

Verzekeringsagent

Truffaut draait de film in de buurt van Antibes, aan de Côte d'Azur. Wanneer in *Je vous présente Pamela* een acteur sterft, dient een Engelse verzekeringsagent de set te bezoeken.

Truffaut, ontevreden met de acteur die de rol van verzekeringsagent moet spelen, doet een oproep in de lokale pers voor een 'Engelse heer op leeftijd'.

Graham Greene, een bewonderaar van de films van Truffaut, woont in die tijd in de buurt van Antibes. Hij ziet de advertentie en besluit auditie te doen, weliswaar onder de naam Henry Graham. Truffaut is onder de indruk. Precies de man die hij nodig heeft voor een kleine rol als berekenende verzekeringsman. Dat de figurant Graham Greene is weet hij niet.

In de film spreekt Greene enkele zinnen Engelse tekst tot regisseur Ferrand:

'It's impossible. I'm sorry, it's impossible. I've been speaking for a whole hour to London to the insurance company. You can't redo the scenes with Alexandre with another actor. I'm sorry. You'll have to find another solution.'

Truffaut als regisseur Ferrand op de set van Je vous présente Pamela in La Nuit américaine

Illusie

Pas na de opname, in de screening room, wordt Greene door een medewerker herkend.

Truffaut, bewonderaar van het werk van Greene, belt hem op, biedt zijn excuses aan en zegt de scène te zullen wissen. Maar daar wil Greene niet van weten. Hij zegt zich uitstekend te hebben vermaakt. Ook wil hij niet als Graham Greene op

de aftiteling.

Truffaut is boos omdat hij Greene niet heeft herkend.

Maar vooral omdat hij slachtoffer is geworden van zijn eigen gecreëerde filmillusie: immers, film is *film* en niet een gekunstelde waarheid.

In 1974 wint de film de Oscar voor Best Foreign Language Film.

Literatuur:

Carole Le Berre, *François Truffaut at Work*, Phaidon Press, New York, 2005;

Henry J. Donaghy, *Conversations with Graham Greene*, University Press of Mississippi, 1992;

Anne Gillain, *François Truffaut, The Lost Secret*, Indiana University Press, 2013;

François Truffaut, *Day for Night, The Complete Script of the Film*, Grove Press, New York 1975;

François Truffaut, *Hitchcock/Truffaut*, International Theatre Bookshop, Amsterdam, 1988.

11 juni 2020 - Graham Greene Birthplace Trust:
<https://grahamgreenebt.org/graham-greene-and-francois-truffaut-footnote-to-a-film/>